

Світлана Федоренко

доктор педагогічних наук, професор
Національний технічний університет України
«Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського»
Київ, Україна
ORCID ID 0000-0001-8517-9975
s.fedorenko297@gmail.com

Тетяна Маслова

старший викладач
Національний технічний університет України
«Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського»
Київ, Україна
ORCID ID 0000-0003-4058-9131
tmaslova@ukr.net

КОГНІТИВНИЙ ПІДХІД ДО МІЖДИСЦИПЛІНАРНОГО ДОСЛІДЖЕННЯ ТЕРМІНОЛОГІЇ

У статті висвітлено основні положення теорій сучасного термінознавства (зокрема теорії соціокогнітивного термінознавства, теорії фреймового аналізу, комунікативної теорії «дверей»), розроблених з урахуванням принципів лінгвокогнітивістики. Розглянуті в статті теорії дозволяють сформулювати більш глибоке розуміння природи терміна, оскільки вони враховують зв'язок між прототиповою категоризацією, реалізованою у картині світу, та актуалізацією терміна як знака спеціального поняття у сфері фахової комунікації. Разом з цим специфіка когнітивного підходу до аналізу термінології забезпечує розширення діапазону розуміння її функцій, зокрема комунікативної функції, та її місця в розумовій діяльності людини. Зазначено, що теорія соціокогнітивного термінознавства застосовує соціолінгвістичні принципи до теорії термінології та враховує термінологічні варіації шляхом визначення варіантів термінів на тлі різних контекстів їх використання. Відповідно до теорії фреймового аналізу термінології стверджується, що спроби знайти відмінність між термінами та загальноживаними словами більше не є плідними або навіть життєздатними, і що найкращий спосіб вивчення спеціальних одиниць знань – це вивчення їх поведінки в різногалузевих текстах. Наголошено, що фрейм є мінімальною одиницею, яка використовується для характеристики будь-якого об'єкта оточуючого світу. Вивчення термінології на основі фреймів зосереджується: по-перше, на концептуальній організації; по-друге, на багатомірності термінологічних одиниць; по-третє, на вилученні семантичної, а також певної синтаксичної інформації за допомогою використання багатомовних корпусів. У дослідженні термінології на підґрунті фреймів концептуальні мережі вибудовуються на основній події предметної сфери, яка генерує шаблони для дій і процесів, що відбуваються в цій галузі, а також об'єктів, які беруть участь у цих діях і процесах, і типів інформації, які містить ця галузь.

Ключові слова: когнітивний підхід; термін; теорія соціокогнітивного термінознавства; теорія фреймового аналізу термінів; комунікативна теорія термінознавства; теорії прототипів; домен; фрейм; фахова мова.

1. ВСТУП

Постановка проблеми. Міжнародні контакти, що стрімко розвиваються, новітні технології, які дозволяють оперативно отримувати й обмінюватися інформацією, сприяють необхідності залучення в спектр дослідницьких інтересів широкого кола фахових мов. Крім того, в умовах сталого розвитку сучасного суспільства способи найменування, структурування й опису різних концепцій спеціалізованих знань ставлять будь-яку галузеву термінологічну систему як найбільш динамічну частину мови, в якій знаходять відображення

багатосторонні суспільні зміни, в центр міждисциплінарних досліджень. Сьогодні вектор досліджень у сфері вивчення галузевих терміносистем є різноспрямованим, проте питання термінології різних наук все ще залишаються недостатньо вивченими, зокрема, це стосується проблематики їх формування та систематизації.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. На думку Кабре (Cabré, 2003), теорія термінології має забезпечити методологічну основу для вивчення термінологічних одиниць. Іспанська дослідниця Кабре (Cabré, 2003) наголошує на тому, що термінологічні одиниці різних галузей знань є багатовимірними, складаючись із когнітивного, лінгвістичного і соціокомунікативного компонентів, які в комплексі наділяють їх характеристиками загальнономовних слів. А їх специфіка полягає в низці когнітивних, синтаксичних і прагматичних обмежень, які підтверджують їх приналежність до певної галузі (Faber, 2009).

Загальновідомо, що термінознавство як наука з'явилося в 30-х рр. ХХ століття на перетині чотирьох наукових дисциплін, як-от: лінгвістики (стилістики, лінгвістики тексту, теорії науково-технічного перекладу, соціолінгвістики, психолінгвістики), логіки, загальної теорії систем та семіотики. На нерозривний зв'язок науки та її мови – термінології – вчені (Лінней, Гуссерль та ін.) звернули увагу ще в XVIII–XIX ст. (Дев'ятко, 2021, с. 26). Саме слово *термін* походить від латинського *terminus*, що означає «межа, кордон», і в римській релігії Термінус (Terminus) був богом, який захищав прикордонні камені, які були маркерами приватної власності та державної території Риму (Дев'ятко, 2021, с. 26). У науковий вжиток поняття «термін» було введено в 1876 р. у Німеччині (Дев'ятко, 2021, с. 26). Оскільки термін є складним явищем, спроби надати його універсальне визначення і сьогодні залишаються актуальним завданням термінознавства. Термінологічні одиниці та їх відповідності мають як парадигматичну, так і синтагматичну структуру. Іншими словами, терміни не лише є спеціалізованими поняттями, а і вирізняються синтаксисом і колокаційними моделями в загальній мові.

Багатоаспектні питання теорії терміна, його структурних особливостей, місця у мові та системі знань загалом, лінгвістичної природи, особливостей функціонування різних галузевих термінологій, аналізу семантичних процесів у термінології, впорядкування й уніфікації термінології у різних галузях висвітлено в наукових здобутках багатьох вітчизняних і зарубіжних учених, з-поміж яких: Авербух, Гавриш, Голованова, Д'яков, Кабре (Cabré), Кияк, Кобрин, Козак, Лейчик, Лотте, Реформатський, Рондо (Rondeau), Суперанська, Фабер (Faber), Щерба та ін.

Сьогодні у термінознавстві як «особливій області сучасного наукового знання, яка інтенсивно розвивається та перебуває на стику лінгвістики, теорії інформації, логіки, філософії та всього комплексу спеціального знання та діяльності» (Голованова, 2013, с. 13), його вивчення відбувається на міждисциплінарній основі. Поняття «термін» тлумачать з опорою на здобутки когнітивної науки (лінгвістика, філософія), семіотики та логіки на підвалинах субстанціонального (Головін, Лотте, Петрова, Даниленко та ін.), функційного (Винокур, Д'яков, Кияк, Куделько, Нікіфоров та ін.), когнітивного (Володіна, Жаботинська, Лейчик, Новодранова, Скороходько та ін.) та системно-структурного (Вюстер, Д'яков, Кияк, Кобрин, Кочан, Куделько, Лейчик, Лунєва) підходів. Вочевидь термін є об'єктом низки наук і «кожна наука прагне визначити в терміні ознаки, суттєві з її точки зору. Насправді, ми поділяємо думку відомого лінгвіста Лейчика (2006), згідно з якою лінгвістичне визначення терміна – це визначення його мовних аспектів, логічне ж визначення – це визначення його логічних аспектів тощо (с. 20). Як стверджує вчений (Лейчик, 2007), застосування когнітивного підходу до визначення терміна, його лінгвістичних ознак (наявність у структурі термінологічного знаку елементів природно-мовного й логічного субстратів) та сукупності виконуваних ним функцій (когнітивна, номінативна, сигніфікативна, комунікативна, евристична, прагматична та ін.) дозволяє показати, що термін з'являється в результаті концептуалізації мовної операції, що забезпечує перехід від спочатку суб'єктивних уявлень до суб'єктивно-об'єктивного мовного знаку в процесі вербалізації спеціальних концептів у формі слів або словосполучень – лексичних одиниць різних фахових мов (с. 124).

Слід зазначити, що ідеї когнітивної лінгвістики змінили ракурс термінознавчих досліджень, поставивши в центр уваги внутрішню природу терміна. Сьогодні термін розглядається як одиниця, що має зв'язок з фаховою комунікацією, галузевими знаннями та професійною діяльністю.

Метою нашої наукової розвідки є висвітлення основних положень теорій сучасного термінознавства, розроблених з урахуванням принципів лінгвокогнітивістики.

2. МЕТОДИ

Для досягнення мети дослідження застосовано комплекс загальнонаукових методів: аналіз, синтез, індукція, дедукція та узагальнення – для висвітлення теоретичних положень і формулювання висновків та узагальнень дослідження.

3. РЕЗУЛЬТАТИ Й ОБГОВОРЕННЯ

Прибічники когнітивного підходу до вивчення термінології (Володіна, Жаботинська, Лейчик, Новодранова, Скороходько та ін.) стверджують, що терміни, виступаючи когнітивно-інформаційними моделями, використовуються як засоби закріплення результатів пізнання у різних галузях науки і техніки. Загалом будь-який термін є динамічним явищем, яке змінюється у процесі пізнання та веде до вербалізації поняття. Сьогодні під час вивчення будь-якого мовного явища з когнітивної точки зору аналізують його роль в пізнавальних процесах та у фіксації й зберіганні людського досвіду щодо осмислення оточуючого світу (Кубрякова, 2009, с. 13). Когнітивний напрям у термінознавстві характеризується ще й тією особливістю, що вивчає фахові мови, де зв'язок інформації зі спеціальними знаннями, а також механізми їх використання у мовній діяльності, відіграють ключову роль (Федоренко & Бондаренко, 2020). Адже будь-яка фахова мова визначається спеціальною галузевою тематикою, специфічними комунікантами і комунікативними ситуаціями (Федоренко & Шеремета, 2021, с. 44).

Сучасне термінознавство перебуває в активному процесі когнітивного зрушення (Evans, Green, 2006), що призводить до того, що воно все більше зосереджується на мовній основі концептуальної мережі різногалузевих термінологій. Той факт, що мовну форму неможливо проаналізувати як відокремлену від значення, спонукав лінгвістів почати досліджувати в термінології інтерфейс між синтаксисом і семантикою (Faber, Mairal, 1999; Faber, 2009). Незважаючи на те, що науковці також зосереджуються на функціонуванні термінів у певних текстах, вони докладають зусиль, щоб інтегрувати положення з когнітивної лінгвістики та психології у свої наукові розвідки про структуру категорій та опис концептів. Відповідними пропозиціями в цій сфері слугують такі теорії, як-от теорія соціокогнітивного термінознавства (Temmerman, 1997; 2000) та теорія фреймового аналізу (Faber et al. 2006; 2007).

Перша з двох зазначених вище теорій, теорія соціокогнітивного термінознавства (Temmerman, 1997; 2000), яка почала активно розроблятися наприкінці ХХ століття, застосовує соціолінгвістичні принципи до теорії термінології та враховує термінологічні варіації шляхом визначення варіантів термінів на тлі різних контекстів їх використання. Теммерман (Temmerman, 2000), критикуючи теорію загального термінознавства, згідно з якою поняття та категорії мають чіткі межі, а фахову мову можна вивчати лише синхронно, стверджує, що:

- 1) мова не може розглядатися відділено від понять, оскільки вона відіграє вирішальну роль у концептуалізації категорій;
- 2) багато категорій мають нечіткі межі і не можуть бути чітко визначені;
- 3) оптимальна структура і тип визначення не повинні обмежуватися лише одним режимом і в кінцевому підсумку залежать від визначеного поняття;
- 4) багатозначність і синонімія часто зустрічаються у фаховій мові та повинні бути включені до будь-якого реалістичного термінологічного аналізу;
- 5) категорії, поняття, а також терміни еволюціонують з часом і повинні вивчатися

діахронічно. У цьому сенсі когнітивні моделі відіграють важливу роль у розвитку нових ідей. Вказані принципи є підґрунтям для теорії соціокогнітивного термінознавства та узгоджуються з комунікативною теорією термінознавства Кабре (Cabr , 2003; 2009), так званою теорією «дверей» (Theory of Doors), у межах якої терміни вивчають одночасно як одиниці мови, пізнання та соціального призначення (Cabr , 2009). Принципи теорії «дверей» можна резюмувати таким чином:

- будь-яка термінологічна система міждисциплінарна за своїм характером і збагачується теорією пізнання, теорією спілкування та теорією мови;
- об'єктами дослідження виступають термінологічні одиниці, що є частиною природної мови;
- терміни є лексичними одиницями, які активуються у певних прагматичних умовах, адаптуючись до того чи іншого типу спілкування;
- поняття кожної окремої предметної області підтримують різні типи відносин одне з одним;
- значення терміна тлумачиться відповідно до того місця, яке він займає в концептуальній структурі певного поля згідно з критеріями, встановленими у дослідженні.

Свою чергою теорія фреймового аналізу термінології (Жаботинская, 1999; Faber et al. 2006; 2007; Fillmore, 1976; 1982; 1985; Fillmore, Atkins 1992) поділяє багато з тих самих принципів, що і теорія соціокогнітивного термінознавства та теорія «дверей». Наприклад, відповідно до теорії фреймового аналізу термінології стверджується, що спроби знайти відмінність між термінами та загальноживаними словами більше не є плідними або навіть життєздатними, і що найкращий спосіб вивчення спеціалізованих одиниць знань – це вивчення їх поведінки в текстах (Faber, 2009). Оскільки основною функцією фахових текстів є передача знань, такі тексти, як правило, відповідають певним шаблонам, щоб полегшити розуміння, а також характеризуються більшим, ніж зазвичай, повторенням термінів, фраз, речень і навіть повних абзаців. Спеціалізовані мовні одиниці здебільшого представлені складеними іменними формами, які вживаються в науковій або технічній галузі та мають значення, специфічні для цієї галузі, а також синтаксичну валентність або комбінаторне значення. Природно, що такі фрази-іменники мають конфігурацію, яка може відрізнятись від мови до мови. Велика концентрація таких одиниць у цих текстах свідчить про специфічну активізацію секторів предметних знань. Як результат, розуміння багатого термінологією тексту вимагає знання предметної області, понять всередині неї, пропозиційних відносин у тексті, а також концептуальних зв'язків між поняттями всередині домену. Всі ці елементи орієнтовані на аналіз термінології на основі фреймів (Faber, 2009). Слід особливо відзначити той факт, що фрейм є мінімальною одиницею, яка використовується для характеристики будь-якого об'єкта оточуючого світу. Як впливає з назви вищевказаної теорії, термінологія, заснована на фреймах, використовує їх для структурування галузевих доменів і створення незалежних від мови уявлень. Такі конфігурації є концептуальним значенням, що лежить в основі фахових текстів, і вони полегшують здобуття спеціальних знань (Faber, 2009). Поняття доменів є проблемним у термінознавстві. Структура категорій спеціальних понять є і завжди була вирішальним питанням термінознавства саме тому, що загальна термінологічна теорія обрала ономасіологічну, а не семасіологічну організацію термінологічних записів. Однак відповідно до концептуальних уявлень, запропонованих загальною термінологічною теорією, не передбачено пояснювальної адекватності з психологічної точки зору (Faber, 2009).

На переконання Фабер (Faber, 2009), прикрим є той факт, що розуміння доменів у лінгвістичній науці досі не супроводжувалося систематичним роздумом про те, як розробити, спроектувати й організувати таку структуру. Наприклад, як стверджує іспанська дослідниця, навіть у найкращих посібниках з термінології питання про те, як розробити такі конфігурації, ніколи достовірно не пояснюється, і, як правило, ці конфігурації розглядаються як продукт інтуїції термінолога, який згодом підтверджується консультаціями з експертами. Що стосується концептуальних сфер, то в термінології, існують два погляди на це питання, які не обов'язково є несумісними один з одним. Домен іноді відносять до самої області знань, а в

інших випадках – до категорій понять у спеціалізованій галузі. Очевидно, що визначення домену на основі одного чи другого вищезазначеного погляду, є вирішальним для його внутрішньої структури. Якщо поняття домену неоднозначне в межах термінології, то з лінгвістичної точки зору буде ще складніше його проаналізувати. У багатьох лінгвістичних моделях концептуальна структура не згадується або навіть не розглядається як проблема. Проте, враховуючи тісний зв'язок між мовою та мисленням, можна було б подумати, що для кращого розуміння мови необхідно було б також зрозуміти поняття, які позначають мовні форми. Це надзвичайно важливо в будь-якому процесі міжмовного посередництва, наприклад перекладі. У цьому сенсі когнітивні лінгвістичні підходи мають ту перевагу, що розглядають концептуальну структуру як фундаментальну частину мови й орієнтовані на це питання. Зазначимо, що структура категорій є постійною темою наукових розвідок учених, і в цьому сенсі було багато пропозицій щодо їх організації. У кінцевому підсумку, однак, єдиний консенсус полягає в тому, що категорією може бути практично будь-що (Faber, 2009).

Незважаючи на те, що поняття домену є центральним у когнітивній лінгвістиці, його невизначеність є одним з найбільш проблемних аспектів (Croft, 1993, p. 339). З-поміж термінознавців (Cabr , 2009; Evans, Green, 2006; Faber, 2009) існує думка, що одним із дієвих шляхів визначення доменів є звернення до запропонованої ідеї Голдберга (Goldberg, 1998, c. 205), згідно з якою світ розділений на дискретно класифіковані типи подій, які своєю чергою відповідають концептуальним архетипам Лангакера (Langacker, 1991, p. 294-298). У цьому випадку організація цих типів подій буде заснована на семантиці, оскільки синтаксис сам по собі не є недостатнім для врахування диференціації значень (Mairal, Faber, 2002). Лангакер (Langacker, 2000) розглядає когнітивні сфери як концептуалізації будь-якого типу або ступеня складності, які представляють численні сфери знання та досвіду, викликаних мовними виразами (c. 23). Отже, найпомітнішими сферами, які є основою для лінгвістичного значення, будуть ті, що перебувають у сприйнятті мовцем того чи іншого контексту. Це узгоджується з концепцією ситуативного пізнання, згідно з якою пізнання є завжди ситуативним, що передбачає цілком певні дії та сприйняття (Wilson, 2002). Таке досить вільне тлумачення когнітивної сфери сприяє «певній специфіці, за допомогою якої лінгвістика виробляє домени майже так само, як маг дістає кроликів із капелюха» (Faber, 2009, p. 117). Загалом модель категоризації в когнітивній лінгвістиці заснована на теорії прототипів (Prototype Theory) Роша (Rosch, 1978), яка використовує ступені типовості як конфігураційний шаблон для концептуальних категорій або сфер. На думку Фабер (Faber, 2009), сьогодні в багатьох дослідженнях, незважаючи на те, що часто посилаються на конкретні домени, мало говориться про їхню внутрішню структуру, типи інформації чи сформовану мережу.

4. ВИСНОВКИ І НАПРЯМИ ПОДАЛЬШИХ ДОСЛІДЖЕНЬ

Таким чином, вивчення термінології на основі фреймів зосереджується: по-перше, на концептуальній організації; по-друге, на багатомірності термінологічних одиниць; по-третє, на вилученні семантичної, а також певної синтаксичної інформації за допомогою використання багатомовних корпусів. У дослідженні термінології на підґрунті фреймів концептуальні мережі вибудовуються на основній певній події предметної сфери, яка генерує шаблони для дій і процесів, що відбуваються в цій галузі, а також об'єктів, які беруть участь у цих діях і процесах, і типів інформації, які містить ця галузь.

Розглянуті в статті теорії дозволяють сформувати більш глибоке розуміння природи терміна, оскільки вони враховують зв'язок між прототиповою категоризацією, реалізованою у картині світу, та актуалізацією терміна як знака спеціального поняття у сфері фахової комунікації. Разом з цим специфіка когнітивного підходу до аналізу термінології забезпечує розширення діапазону розуміння її функцій, зокрема комунікативної функції, та місця в розумовій діяльності людини.

До перспективних напрямів подальших досліджень відносимо вивчення лінгвокогнітивного аспекту функціонування англомовних термінів енергетичної галузі.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

- Голованова Е. И. Когнитивное терминоведение: проблематика, инструментарий, направления и перспективы развития. *Вестник Челябинского государственного университета. Филология. Искусствоведение*. 2013. № 24 (315). С.13–18.
- Дев'ятко Ю. С. Типологія стоматологічної термінології в українській і англійській мовах та її лексикографічне відтворення. Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата філологічних наук. Одеський національний університет імені І. І. Мечникова, Одеса, 2021. 389 с.
- Жаботинская С. А. Концептуальный анализ: типы фреймов. *Вісник Черкаського університету. Серія «Філологічні науки»*. 1999. Вип. 11. С. 12–25.
- Кубрякова Е. С. В поисках сущности языка: вместо введения. *Когнитивные исследования языка*. 2009. Вып. 4. С. 11–24.
- Лейчик В. М. Терминоведение: Предмет, методы, структура. М.: КомКнига, 2006. 256 с.
- Лейчик В. М. Когнитивное терминоведение – пятый этап развития терминоведения как ведущей научной дисциплины рубежа XX–XXI веков. *Когнитивная лингвистика: новые проблемы познания*. 2007. Вып. 5. С. 121–132.
- Федоренко С., Бондаренко Т. Структурно-семантичні особливості функціонування та перекладу англійських термінологічних словосполучень фахових мов електротехніки та машинобудування. *Advanced Linguistics*. 2020. 5. С. 68–74. <https://doi.org/10.20535/2617-5339.2020.5.203899>
- Федоренко С. В., Шеремета К. Б. Студіювання фахової мови в лінгводидактичному та власне лінгвістичному аспектах. *Наукові записки Національного університету «Острозька академія». Серія «Філологія»*. 2021. № 11 (79). С. 42–45.
- Cabré Castellví M. T. Theories of terminology: their description, prescription and explanation. *Terminology*. 2003. № 9 (2). P. 163–199.
- Cabré M. T. La Teoría Comunicativa de la Terminología, una aproximación lingüística a los términos. *Revue française de linguistique appliquée*. 2009. Vol. 14. № 2. P. 9–15.
- Croft W. The role of domains in the interpretation of metaphors and metonymies. *Cognitive Linguistics*. 1993. № 4 (4). P. 335–370.
- Evans V., & Green M. *Cognitive Linguistics: An Introduction*. Edinburgh: Edinburgh University Press, 2006. 896 p.
- Faber P., Montero Martínez S., Castro Prieto M. R., Senso Ruiz J., Prieto Velasco J. A., León Arauz P., Márquez Linares C., Vega Expósito M. Process-oriented terminology management in the domain of Coastal Engineering. *Terminology*. 2006. № 12 (2). P. 189–213.
- Faber P., León Arauz P., Prieto Velasco J. A., Reimerink A. Linking images and words: the description of specialized concepts. *International Journal of Lexicography*. 2007. № 20. P. 39–65
- Faber P. (2009). The cognitive shift in terminology and specialized translation. *Monografías de Traducción e Interpretación, MonTI*. 2009. P. 107–134.
- Fillmore C. J. Frame semantics and the nature of language. *Origins and Evolution of Language and Speech* / Harnad S. R., Steklis H. D. & Lancaster J. (Eds.). NY Academy of Sciences, 1976. Vol. 280. P. 20–32.
- Fillmore C. J. Frame semantics. *The Linguistic Society of Korea. Linguistics in the Morning Calm*. Seoul: Hanshin, 1982. P. 111–137.
- Fillmore C. J. Frames and the semantics of understanding. *Quaderni di Semantica*. 1985. № 6 (2). P. 222–254.
- Fillmore C. J., Atkins S. Towards a frame-based organization of the lexicon: The semantics of RISK and its neighbors". *Frames, Fields, and Contrast: New Essays in Semantics and Lexical Organization* / Lehrer A., Kittay E. (Eds.). Hillsdale, NJ: Lawrence Erlbaum, 1992. P. 75–102.
- Goldberg A. Patterns of experience in patterns of language. *The New Psychology of Language* / Tomasello, M. (Ed.). Hillsdale, NJ: Lawrence Erlbaum, 1998. P. 203–219.
- Langacker R. Concept, Image and Symbol. *The Cognitive Basis of Grammar*. Berlin: Mouton, 1991. 395 p.
- Langacker R. Estructura de la cláusula en la gramática cognoscitiva. *Revista Española de Lingüística Aplicada. Vol. Monográfico*. 2000. P. 19–65.
- Mairal R., Faber P. Functional grammar and lexical templates. *New Perspectives on Argument Structure in Functional Grammar* / Mairal R., Pérez M. J. (Eds.). Berlin: Mouton de Gruyter, 2002. P. 39–94.
- Rosch E. Principles of categorization. *Cognition and Categorization* / Rosch E., Lloyd B. B. (Eds.). Hillsdale, N.J.: Erlbaum, 1978. P. 27–48.
- Temmerman R. Questioning the univocity ideal. The difference between sociocognitive Terminology and traditional Terminology. *Hermes, Journal of Linguistics*. 1997. № 18. P. 51–91.
- Temmerman R. *Towards New Ways of Terminology Description*. Amsterdam/Philadelphia: John Benjamins, 2000. 258 p.
- Wilson M. Six Views of Embodied Cognition. *Psychonomic Bulletin & Review*. 2002. Vol. 9. № 4. P. 625–636.

REFERENCES

- Golovanova, Ye. I. (2013). Kognitivnoye terminovedeniye: problematika, instrumentariy, napravleniya i perspektivy razvitiya [Cognitive Terminology: Problems, Tools, Directions and Prospects of Development]. *Bulletin of the*

- Chelyabinsk State University. Philology. Art history*, 24(315), 13–18. [in Russian]
- Devyatko, Yu. S. (2021). *Typolohiya stomatolohichnoyi terminolohiyi v ukrayins'kiy i anhliys'kiy movakh ta yiyi leksykohrafichne vidvorennya* [Typology of dental terminology in Ukrainian and English languages and its lexicographic reproduction]. (PhD thesis). Odessa Mechnikov National University. [in Ukrainian]
- Zhabotinskaya, S. A. (1999). Kontseptualnyy analiz: typy freymov [Conceptual analysis: types of frames]. *Bulletin of Cherkasy University. Philological Sciences Series*, 11, 12–25. [in Russian]
- Kubriakova, Ye. S. (2009). V poiskakh sushchnosti yazyka: vmesto vvedeniya [In search of the essence of language: instead of an introduction]. *Cognitive studies of language*, 4, 11–24. [in Russian]
- Leychik, V. M. (2006). *Terminovedeniye: Predmet, metody, struktura* [Terminology: Subject, methods, structure]. M.: KomKniga. [in Russian]
- Leychik, V. M. (2007). Kognitivnoye terminovedeniye – pyatyy etap razvitiya terminovedeniya kak vedushchey nauchnoy distsipliny rubezha KHKH–KHKHI vekov [Cognitive terminology is the fifth stage in the development of terminology as a leading scientific discipline at the turn of the 20th–21st centuries]. *Cognitive linguistics: new problems of cognition*, 5, 121–132. [in Russian]
- Fedorenko, S., & Bondarenko, T. (2020). Strukturno-semantychni osoblyvosti funktsionuvannya ta perekladu anhlomovnykh terminolohichnykh slovospoluchen fakhovykh mov elektrotekhniki ta mashynobuduvannya [Structural and semantic features of functioning and translation of English terminological phrases of specialized languages of electrical and mechanical engineering]. *Advanced Linguistics*, 5, 68–74. <https://doi.org/10.20535/2617-5339.2020.5.203899> [in Ukrainian]
- Fedorenko, S. V., Sheremeta, K. B. (2021). Studiyuvannya fakhovoyi movy v lnhvodydaktychnomu ta vlasne lnhvistychnomu aspektakh [Studying pecialized language in linguodidactic and linguistic aspects]. *Scientific notes of the National University "Ostroh Academy". Philology series*, 11(79), 42–45. [in Ukrainian]
- Cabré Castellví, M. T. (2003). Theories of terminology: their description, prescription and explanation. *Terminology*, 9(2), 163–199.
- Cabré, M. T. (2009). La Teoría Comunicativa de la Terminología, una aproximación lingüística a los términos. *Revue française de linguistique appliqué*, 14(2), 9–15.
- Croft, W. (1993). The role of domains in the interpretation of metaphors and metonymies. *Cognitive Linguistics*, 4(4), 335–370.
- Evans, V., & Green, M. (2006). *Cognitive Linguistics: An Introduction*. Edinburgh: Edinburgh University Press.
- Faber, P., Montero Martínez, S., Castro Prieto, M. R., Senso Ruiz, J., Prieto Velasco, J. A., León Arauz, P., Márquez Linares, C., & Vega Expósito, M. (2006). Process-oriented terminology management in the domain of Coastal Engineering. *Terminology*, 12(2), 189–213.
- Faber, P., León Arauz, P., Prieto Velasco, J. A., & Reimerink, A. (2007). Linking images and words: the description of specialized concepts. *International Journal of Lexicography*, 20, 39–65
- Faber, P. (2009). The cognitive shift in terminology and specialized translation. *Monografías de Traducción e Interpretación, MonTI*. 107–134.
- Fillmore, C. J. (1976). Frame semantics and the nature of language. In S. R. Harnad, H. D. Steklis & J. Lancaster (Eds.), *Origins and Evolution of Language and Speech* (Vol. 280, pp. 20–32). NY Academy of Sciences.
- Fillmore, C. J. (1982). Frame semantics. *Linguistics in the Morning Calm* (pp. 111–137). Seoul: Hanshin (The Linguistic Society of Korea).
- Fillmore, C. J. (1985). Frames and the semantics of understanding. *Quaderni di Semantica*, 6(2), 222–254.
- Fillmore, C. J., & Atkins, S. (1992). Towards a frame-based organization of the lexicon: The semantics of RISK and its neighbors. In A. Lehrer & E. Kittay (Eds.), *Frames, Fields, and Contrast: New Essays in Semantics and Lexical Organization* (pp. 75–102). Hillsdale, NJ: Lawrence Erlbaum.
- Goldberg, A. (1998). Patterns of experience in patterns of language. In M. Tomasello, (Ed.), *The New Psychology of Language* (pp. 203–219). Hillsdale, NJ: Lawrence Erlbaum.
- Langacker, R. (1991). *Concept, Image and Symbol. The Cognitive Basis of Grammar*. Berlin: Mouton.
- Langacker, R. (2000). Estructura de la cláusula en la gramática cognoscitiva. *Revista Española de Lingüística Aplicada, Vol. Monográfico*, 19–65.
- Mairal, R., & Faber, P. (2002). Functional grammar and lexical templates. In R. Mairal, & M. J. Pérez (Eds.), *New Perspectives on Argument Structure in Functional Grammar* (pp. 39–94). Berlin: Mouton de Gruyter.
- Rosch, E. (1978). Principles of categorization. In E. Rosch, & B. B. Lloyd (Eds.), *Cognition and Categorization* (pp. 27–48). Hillsdale, N.J: Erlbaum.
- Temmerman, R. (1997). Questioning the univocity ideal. The difference between sociocognitive Terminology and traditional Terminology. *Hermes, Journal of Linguistics*, 18, 51–91.
- Temmerman, R. (2000). *Towards New Ways of Terminology Description*. Amsterdam/Philadelphia: John Benjamins.
- Temmerman, R. (2001). Sociocognitive terminology theory. In M.T. Cabré, & J. Feliu (Eds.), *Terminología y Cognición* (pp. 75–92). Barcelona: Universitat Pompeu Fabra.
- Wilson, M. (2002). Six Views of Embodied Cognition. *Psychonomic Bulletin & Review*, 9(4), 625–636.

Svitlana Fedorenko, Tetiana Maslova. Cognitive Approach to Interdisciplinary Research of Terminology. The article highlights the main theories of modern terminology (including the theory of sociocognitive terminology, the theory of frame analysis, communicative theory of “doors”), developed

on the basis the principles of linguocognitivism. The theories discussed in the article provide a deeper understanding of the nature of the term, as they take into account the relationship between the prototype categorization implemented in the world view and the actualization of the term as a sign of a special concept in professional communication. At the same time, the specifics of the cognitive approach to the analysis of terminology gives an expansion of the range of understanding of its functions, in particular the communicative function, and its place in human mental activity. It is noted that the theory of sociocognitive terminology applies sociolinguistic principles to the theory of terminology and takes into account terminological variations by determining variants of terms against the background of different contexts of their use. According to the theory of frame analysis of terminology, it is argued that attempts to distinguish between terms and common words are no longer fruitful or even viable, and that the best way to research into special units of knowledge is to study their behavior in multidisciplinary texts. It is emphasized that the frame is the minimum unit exploited to characterize any object in the surrounding world. The study of frame-based terminology focuses: firstly, on conceptual organization; secondly, on the multidimensionality of terminological units; thirdly, on the extraction of semantic as well as certain syntactic information through the use of multilingual corpora. In the study of frame-based terminology, conceptual networks are built on the main event of the subject area, which generates patterns for actions and processes occurring in this area, as well as objects involved in these actions and processes, and types of information of this industry.

Keywords: cognitive approach; term; theory of sociocognitive terminology; theory of frame analysis of terms; communicative theory of terminology; prototype theory; domain; frame; specialized language.

Received: June 23, 2022

Accepted: June 28, 2022